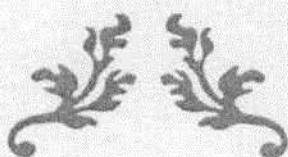

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای گسترش و برنامه ریزی آموزش عالی

برنامه درسی و شه

کلام اسلامی

ISLAMIC THEOLOGY, KALAM

مقطع کارشناسی ارشد

این برنامه در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۷/۱۷ شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه تصویب و جهت اجرا ابلاغ می گردد.

دکتر عبدالله معتمدی

سرپرست دانشگاه

دانشگاه
علوم پزشکی
شهروردی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

دانشگاه علامه طباطبائی

برنامه درسی رشته

کلام اسلامی

مقطع کارشناسی ارشد

تهریه کننده:

دکتر مهدی اخوان

عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی

مرتبه کارشناسی ارشد

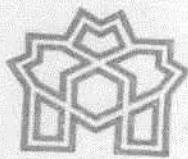
جدول تغییرات

ردیف	در برنامه قبلی	در برنامه بازنگری شده
۱	-	منطق و تفکر انتقادی و قواعد مناظره
۲	نقد تفکر اجتماعی غرب	تاریخ فلسفه غرب
۳	فلسفه اسلامی ۱ و ۲ و ۳	تاریخ فلسفه و حکمت اسلامی
۴	-	کلیات فلسفه معاصر غرب
۵	-	منازعات کلام و فلسفه
۶	-	لطیف الکلام (مباحث عمومی فلسفی در متون کلامی)
۷	در ضمن درس "فلسفه کلام عرفان"	عرفان اسلامی
۸	-	واژه‌شناسی و اصطلاح‌شناسی کلام
۹	تاریخ کلام اسلامی	تاریخ کلام و فرق اسلامی ۱
۱۰	روش تحقیق (تغییر محتوایی)	روش تحقیق
۱۱	تاریخ کلام اسلامی	تاریخ کلام و فرق اسلامی ۲ (فرق شیعه)
۱۲	کلام تطبیقی ۱	کلام مقایسه‌ای ۱ (کلام بین الادیان)
۱۳	کلام تطبیقی ۲	کلام مقایسه‌ای ۲ (کلام بین المذاهب)
۱۴	کلام تحلیلی ۱	کلام خداشناسی ۱ (براهین اثبات، ذات و صفات خدا)
۱۵	کلام تحلیلی ۱	کلام خداشناسی ۲ (افعال خدا)
۱۶	کلام تحلیلی ۲	کلام نبوت
۱۷	کلام تحلیلی ۳	کلام امامت
۱۸	کلام تحلیلی ۴	کلام مرگ و معاد
۱۹	مسائل جدید کلامی و فلسفه دین	کلام جدید ۱
۲۰	مسائل جدید کلامی و فلسفه دین	کلام جدید ۲
۲۱	اندیشه‌های کلامی معاصر در جهان اسلام	اندیشه‌های کلامی در نوآندیشان مسلمان معاصر
۲۲	متن‌شناسی کلامی	متن‌شناسی و مأخذ‌شناسی کلامی
۲۳	آیات و روایات کلامی	کلام در آیات و سنت

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی

دانشگاه شهروردی تهران

الف) مقدمه

بنیانگذاری رشته کلام اسلامی، **Islamic Kalam** در دانشکده الاهیات و معارف اسلامی دانشگاه علامه طباطبائی طلیعه‌ای تازه در عرضه و حرکت در آموزش و پژوهش در علوم و معارف اسلامی و دین پژوهی بود. برای نخستین بار در سال ۱۳۹۶ و سه دوره دانشجو در مقطع ارشد در سال‌های بعد، در این رشته دانشجو پذیرفته شد.

تدریس در دوره کارشناسی ارشد از سوی اساتید و مواجهه با مشکلات عملی و کاستی‌ها نشان داد که هم از جهت نیاز امروزین دانشجویان و هم دور بودن عناوین و سرفصل‌های دروس از این نیازها، لازم است در مورد عناوین و سرفصل‌های رشته کلام اسلامی بازنگری و اصلاح صورت گیرد. نیاز به این اصلاح و جرح و تعدیل و بازنگری در قالب پنج مسئله خود را نشان می‌دهد:

۱. کدام درس‌ها نیاز به تغییر کلی دارند و چرا؟
۲. کدام درس‌ها باید حذف شوند و چرا؟
۳. کدام درس‌ها باید اضافه شوند و چه نیازی به افزودن آنهاست؟
۴. کدام درس‌ها باید جابجا شوند (از جبرانی به اصلی و بالعکس) و چرا؟
۵. کدام درس‌ها نیاز به تغییرات جزئی دارند؟

ب) مشخصات کلی، تعریف و اهداف

تعریف کلام اسلامی

دانشی که آموزه‌ها و مفاهیم و گزاره‌های دین و مذهبی خاص را:

الف) نظاممند می‌کند (آیات و روایات و آموزه‌های پریشان یک دین در باب یک موضوع دسته‌بندی کرده و پیشفرضها و لوازم آنها را نیز استخراج می‌کند)

ب) تفسیر می‌کند (به معناشناسی دقیق و شبکه‌ای اصطلاحات و الفاظ کلیدی دین و کلام دین و مذهب می‌پردازد)

ج) اثبات می‌کند (در مورد گزاره‌های اخباری دین عقلانیت نظری و صدق آنها را و در مورد گزاره‌های عملی دین عقلانیت عملی و کارآمدی آنها را اثبات می‌کند)

د) در مقابل اشکالات و شباهات از آنها دفاع می‌کند. (این بخش جنبه احتجاجی و دفاعی کلام و همچون نسبت مقابله منطق با مغالطات فکری است)

در اینجا قید اسلامی تمام فرقه‌هایی که در جغرافیای جهان اسلامی در طول تاریخ ظهور کردہ‌اند را در بر می‌گیرد.

اهداف کلی دوره

- آشنایی با فرقه‌ها و مذاهب کلامی اسلامی
- توانایی پاسخ به شباهات علیه دین بطور کلی و سپس بطور خاص علیه اسلام و شیعه بطور اخص
- تربیت معلمان و مریبان آموزش عقاید اسلامی

پ) ضرورت و اهمیت

امروزه در جامعه دینی خصوصاً در جامعه‌ای که حکومت دین برقرار است چالش‌های بسیاری علیه آموزه‌های دینی مطرح است که ذهن عام و خاص متدینان و غیرمتدینان را به خود مشغول می‌دارد و ضرورت وجود رشته‌ای تخصصی که بتوان پژوهشگران متخصص در زمینه کلام و الاهیات اسلامی پرورش داد بیش از گذشته است. به نحوی تمام گستره دین و دینداری بر آموزه‌های پایه‌ای و اعتقادی دین مبنی است و اگر

کارشناسی ارشد کلام اسلامی / ۷

بخواهیم از مرزاها و پایه‌های شریعت پاسداری کرد این وظیفه مهم بر عهده علم کلام در هر دینی از جمله اسلام است.

اصلاحات و بازنگری‌های مورد نظر در این قالب‌ها صورت گرفت:

- برخی درس‌ها تغییر کلی یافته‌ند.
- برخی درس‌ها حذف شدند.
- برخی درس‌ها اضافه شدند.
- برخی درس‌ها جابجا شدند (از پیش‌نیاز به اصلی و بالعکس).
- برخی درس‌ها به تغییرات جزئی یافته‌ند.

ت) تعداد و نوع واحدهای درسی

جدول (۱)- توزیع واحدها

نوع دروس	تعداد واحد
دروس جبرانی	۱۲ از بین ۱۸
دروس تخصصی الزامی	۱۲
دروس تخصصی اختیاری	۲۰ از ۳۶
رساله ، پایان‌نامه	۴
جمع	۳۲ اصلی + ۱۲ جبرانی

ث) مهارت، توانمندی و شایستگی دانش آموختگان

مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های ویژه	دروس مرتبط
توانایی نقد و مناظره در مباحثات کلامی و الاهیاتی	منطق و تفکر انتقادی و قواعد مناظره
تخصص در اجتهداد کلامی در مهمترین مسائل کلامی	دروس کلام خداشناسی و نبوت و امامت و معاد
توانایی پاسخگویی مهمترین شباهت مطرح در عقاید اسلامی و مذهبی	دروس کلام خداشناسی و نبوت و امامت و معاد
توانایی اجتهداد کلامی در مهمترین مسائل معاصر کلامی اسلامی	اندیشه‌های کلامی در نوآندیشان مسلمان معاصر
توانایی استخراج آراء متکلمان مسلمان و مقایسه آنها در ادیان مختلف	کلام مقایسه‌ای ۱ (کلام بین‌الادیان)

دروس مرتبط	مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های ویژه
کلام مقایسه‌ای ۱ (کلام بین المذاهب)	توانایی استخراج آراء متکلمان مسلمان و مقایسه آنها در مذاهب مختلف اسلامی
زبان تخصصی	توانایی مطالعه متون کلام قدیم اسلامی
کلام در آیات و سنت	توانایی استخراج آموزه‌های کلامی از قرآن و سنت اسلامی
روش تحقیق	توانایی تهیه مقاله علمی در کلام

(ج) شرایط و ضوابط ورود به دوره

این رشته می‌تواند پذیرای تمامی دانشجویان و طلاب و پژوهشگرانی باشد که مدرک کارشناسی دارند. البته کسانی که از رشته‌های غیرمرتبط پذیرش می‌شوند بنا به تشخیص گروه آموزشی موظف به گذراندن دروس پیش‌نیاز و جبرانی هستند. و به ازای گذراندن این واحدها تا یک نیمسال به سنت اجاز تحصیلی آنها افزوده می‌شود.

فصل دوم

جدول عناوين و مشخصات دروس

کتابخانه ملی ایران
کتابخانه ملی ایران

جدول (۱)- عنوان و مشخصات کلی دروس جبرانی (۱۱۸ واحد که به تشخیص گروه آموزشی ۱۲ واحد از میان اینها ارائه می‌شود و به ازای این ۱۲ واحد یک نیمسال به سنت مجاز دانشجو اضافه می‌گردد)

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نوع واحد			تعداد ساعت	پیش نیاز - هم نیاز	
			نظری	-	عملی	نظری	عملی	نظری
۱	تاریخ فلسفه غرب	۲				✓	۳۲	
۲	لطیف الكلام (مباحث عمومی فلسفی در متون کلامی)	۲				✓	۳۲	
۳	زبان تخصصی	۲				✓	۳۲	
۴	تاریخ اسلام	۲				✓	۳۲	
۵	کلیات فلسفه معاصر غرب	۲				✓	۳۲	
۶	منازعات کلام و فلسفه	۲				✓	۳۲	
۷	عرفان اسلامی	۲				✓	۳۲	
۸	واژه‌شناسی و اصطلاح‌شناسی کلام	۲				✓	۳۲	
۹	روش تحقیق	۲				✓	۳۲	

جدول (۲) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی (۱۲ واحد)

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نوع واحد			تعداد واحد	تعداد ساعت	پیش نیاز - هم نیاز
			نظری	- عملی	عملی			
۱	تاریخ کلام و فرق اسلامی ۱	۲	✓				۳۲	ندارد
۲	کلام مقایسه‌ای ۱ (کلام بین‌الادیان)	۲	✓				۳۲	ندارد
۳	کلام خداشناسی ۱ (براھین اثبات، ذات و صفات خدا)	۲	✓				۳۲	ندارد
۴	کلام نبوت	۲	✓				۳۲	ندارد
۵	کلام جدید ۱	۲	✓				۳۲	ندارد
۶	اندیشه‌های کلامی در نوآندیشان مسلمان معاصر	۲	✓				۳۲	ندارد

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نوع واحد			تعداد ساعت	پیش - نیاز هم نیاز
			نظری - عملی	عملی	نظری		
۱	منطق و تفکر انتقادی و قواعد مناظره	۲			✓	۳۲	
۲	تاریخ کلام و فرق اسلامی ۲ (فرق شیعه)	۲			✓	۳۲	تاریخ کلام و فرق اسلامی ۱
۳	کلام مقایسه‌ای ۲ (کلام بین المذاهب)	۲			✓	۳۲	
۴	کلام خداشناسی ۲ (افعال خدا)	۲			✓	۳۲	
۵	کلام امامت	۲			✓	۳۲	
۶	کلام مرگ و معاد	۲			✓	۳۲	
۷	کلام جدید ۲	۲			✓	۳۲	
۸	متن‌شناسی و مأخذ‌شناسی کلامی	۲			✓	۳۲	
۹	کلام در آیات و سنت	۲			✓	۳۲	
۱۰	تاریخ فلسفه و حکمت اسلامی	۲			✓	۳۲	

فصل سوم

ویژگی‌های دروس

منطق، تفکر انتقادی و قواعد مناظره		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	عنوان درس به انگلیسی:	
☒ نظری ☐ پیش‌نیاز	ندارد	دروس پیش‌نیاز:
☐ عملی ☐ تخصصی اجباری	ندارد	دروس هم‌نیاز:
☐ نظری-عملی ☒ تخصصی اختیاری	۲	تعداد واحد:
☐ رساله ، پایان‌نامه	۲۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

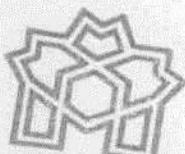
آشنایی با اهم مباحث منطق و یادگیری مهارت‌های منطقی و مناظره و تفکر انتقادی

اهداف ویژه

- یادگیری منطق تعریف و مهارت‌های تعریف کردن و مفهوم‌شناسی خصوصاً در ارتباط و با استفاده از نمونه‌های مفاهیم کلامی
- استدلال‌ورزی خصوصاً در قالب برهان ، جدل (مناظره) و خطابه بخصوص در استدلال‌های کلامی
- نیز آشنایی با مغالطات و ذکر مثال‌هایی از شباهت کلامی
- یادگیری شیوه‌های نقد اندیشه و مهارت‌های تفکر انتقادی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- تعریف و انواع آن و نحوه‌های مفهوم‌شناسی در منطق و روش‌شناسی تحلیل مفاهیم
- شیوه‌های تقسیم کردن و انواع تقسیم و نمونه‌هایی از تقسیم‌های کلامی
- تفاوت صورت و ماده استدلال و اقسام استدلال از نظر صورت: قیاس و استقرا و تمثیل و نمونه‌های آن
- آشنایی با اقسام استدلال: برهان، خطابه جدل (آداب مناظره) به خصوص در مباحث کلام منطق مغالطات
- تفکر انتقادی و شیوه‌های نقد اندیشه
- جدل و آداب مناظره و غلبه بر خصم در اندیشه‌ورزی و نمونه‌هایی از جدل و مناظره در تاریخ کلام
- آشنایی با کلیات منطق جدید: منطق گزاره‌ها و منطق محمولات و منطق وجهی
- منطق گفتگو و خطابه

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

۲۵ درصد

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال

۷۵ درصد

آزمون پایان نیمسال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست متابع پیشنهادی

- ۱) مظفر، محمدرضا ، المتنطق، با شروح و ترجمه‌های متعدد.
 - ۲) اژه‌ای، محمدعلی، ۱۳۷۷؛ مبانی متنطق، سمت
 - ۳) فرامرز قراملکی، احد؛ ۱۳۷۴ ، متنطق او ۲، پیام نور
 - ۴) خندان، علی‌اصغر، ۱۳۷۹، متنطق کاربردی، سمت
 - ۵) خندان، علی‌اصغر، ۱۳۸۹؛ مغالطات، بوستان کتاب.
 - ۶) زکیانی، غلامرضا، ۱۳۸۶، هنر استدلال [روشی نو در آموزش متنطق، نشر رویش نو.
 - ۷) علی ریانی گلپایگانی ۱۴۲۸ق : مناهج الاستدلال [دراسات فی علم المتنطق تبحث عن اهم ما يحتاج اليه الباحثون فی علم الكلام] ، نشر رائد.
 - ۸) فتحی و دیگران، ۱۳۹۰ متنطق در آئینه معارف اسلامی او ۲ ، نشر رائد.
 - ۹) محمدزاده، غلامرضا، ۱۳۹۵ : مدخل علم متنطق در پرتو آیات و روایات، انتشارات تدبیر در قرآن و سیره مشهد.
 - ۱۰) المیرزایی السیحانی، حسین، ۱۳۸۸؛ کتاب التعلیمی المتنطق مع تمارین علی الآیات و الروایات، دو جلد ، محمدرضا مظفر، إعداد، مدرسة علمية میرزا حسین اصفهان.

نوع درس و واحد		تاریخ فلسفه غرب	عنوان درس به فارسی:
☒ نظری	☒ پیش‌نیاز	ندارد	عنوان درس به انگلیسی:
☐ عملی	☐ تخصصی اجباری	ندارد	دروس پیش‌نیاز:
☐ نظری-عملی	☐ تخصصی اختیاری		دروس هم‌نیاز:
	☐ رساله، پایان‌نامه	۲	تعداد واحد:
		۲۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با اهم فلاسفه‌های غرب در دوره‌های یونان و روم، قرون وسطی، جدید و معاصر و مکاتب مهم فلسفی

اهداف ویژه

- آشنایی با مهمترین مسئله‌های فلسفه‌های غرب از آغاز تا معاصر
- آشنایی با خط سیر مکاتب و مسئله‌های فلسفی در تاریخ فلسفه غرب
- آشنایی با مهمترین چالش‌های فلسفه غرب در دوره قرون وسطی برای مسیحیت
- آشنایی با وجوده جدایی فلسفه از مسیحیت در دوره جدید پسادکارتی
- آشنایی با مهمترین شباهت فلسفه غرب در دوره جدید در مقابل خداباوری و دین‌باوری

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- مهمترین فلاسفه یونان و روم
- مهمترین فلاسفه قرون وسطی و مهمترین چالش آنها در نسبت عقل و دین و ایمان مسیحی.
- مهمترین فلاسفه و مکاتب فلسفی دوره جدید: تجربه‌گرایی، عقل‌گرایی، کانت و ایدالیسم، نیچه و..
- قرن نوزدهم و مکاتب مهم فلسفی در نسبت با دین.
- شباهت مکاتب جدید فلسفی علیه آموزه‌های دینی و خداباوری
- فلسفه و مکاتب دوران معاصر: فلسفه تحلیلی، اگزیستانسیالیسم، پدیدارشناسی، فمنیسم، مکتب فرانکفورت،

مارکسیسم

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

۲۵ درصد

فعالیت‌های کلاسی در طول نیمسال

۷۵ درصد

آزمون پایان نیمسال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) واربرتون، نایجل، ۱۳۹۳؛ تاریخچه کوتاهی از فلسفه، ترجمه مریم تقدبی‌سی، انتشارات ققنوس.
- ۲) مگی، براین، ۱۳۹۴، سرگذشت فلسفه، نشر نی.
- ۳) کنی، آنتونی، ۱۳۹۸؛ تاریخ فلسفه غرب، ۴ جلد، ترجمه رضا یعقوبی، نشر پارسه [امتیاز این کتاب تلفیق سبک تاریخی و موضوعی است]
- ۴) فروغی، محمدعلی، ۱۳۷۷؛ سیر حکمت در اروپا، تصحیح امیر جلال الدین اعلم، نشر البرز.
- ۵) واربرتون، نایجل، ۱۳۹۴؛ آثار کلاسیک فلسفه (ویراست دوم)، ترجمه مسعود علیا، ققنوس.
- ۶) کاپلستون، فردیک، ۱۳۸۳، تاریخ فلسفه غرب؛ ۹ جلدی، انتشارات علمی فرهنگی و سروش

عنوان درس به فارسی:	کلیات فلسفه معاصر غرب	نوع درس و واحد
عنوان درس به انگلیسی:	Contemporary Western Philosophy, Basic	نظری پیش نیاز
دروس پیش نیاز:	دارد	عملی تخصصی اجباری
دروس هم نیاز:	دارد	نظری-عملی تخصصی اختیاری
تعداد واحد:	۲	رساله، پایان نامه
تعداد ساعت:	۲۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سینیار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی یک دوره مهمترین مباحث فلسفه غرب در دوره معاصر که مبنای بسیاری از رویکردها و مسائل و شباهت در کلام جدید و نیز نوادرانشی دینی است.

اهداف ویژه

- آشنایی با متفاہیزیک در دوره معاصر در فلسفه تحلیلی و قاره‌ای غرب.
- آشنایی با مهمترین مباحث و موضوعات فلسفه زبان در ارتباط با مباحث الاهیاتی و کلامی همچون معناداری و صدق زبان دینی و استعاره و ارجاع.
- آشنایی با مهمترین موضوعات معرفت‌شناسی در نسبت بالاهیات و کلام همچون نسبت عقل و دین و معرفت دینی و ماهیت تجربه دینی و وحی.
- آشنایی با مهمترین مسائل فلسفه ذهن در ارتباط بالاهیات همچون ماهیت نفس و نسبت آن بالبدن و جاودانگی و بقای نفس پس از بدنه و هویت شخصی و تناسخ و....
- آشنایی با مهمترین مسائل فلسفه اخلاق غربی و نسبت آن بالاهیات و دین: اخلاق و دین و نسبت اخلاق و خدا، اخلاق دینی فایده‌گر است یا نتیجه‌گرا یا فضیلت‌گرا؟ و اخلاق کاربردی و الاهیات: سقط جنین، اخلاق محیط زیست و...
- آشنایی با فلسفه سیاسی و مهمترین چالش‌های دین در این عرصه و نسبت آموزه‌های سیاسی دین و حقوق بشر.

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- متفاہیزیک (مثالاً مسئله جهان‌های ممکن و نظریات گوناگون در با اختیار، که در مسئله شر مؤثر است).

- فلسفه زبان (نظریه معناداری و نظریه های صدق و ماهیت استعاره و نظریه کنش گفتارها)،
- معرفت‌شناسی (منابع معرفت خصوصاً معرفت دینی و وحی و شهود عرفانی، نظریات توجیه و شکاکیت معرفتی و عقلانیت)،
- فلسفه ذهن (نظریات ذهن و رابطه آن با بدن، نظریه نوخاستگی)،
- فلسفه اخلاق (نظریات گوناگون در باب ماهیت اخلاق و معرفت شناسی مفاهیم اخلاقی، حسن و قبح الهی و ذاتی و عقلی اخلاق مسئله اعتباری و نسبی بودن اخلاق و مقاله اعتباریات علامه طباطبائی و مناقشات حول آن، نسبت دین و اخلاق، نظریه هنجاری اسلام [فایده‌گرایانه وظیفه‌گرایانه یا فضیلت‌گرایانه])
- فلسفه سیاسی (نظریات گوناگون در باب دولت و اختیارات آن، آزادی و عدالت، حقوق).....

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

فعالیت‌های کلاسی در طول نیمسال ۲۵ درصد

آزمون پایان نیمسال ۷۵ درصد

ج) ملزمات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) هاسپرس، جان، ۱۳۸۰؛ تحلیل فلسفی، ترجمه موسی اکرمی، طرح نو.
- ۲) واربرتون، واربرتون؛ ۱۳۹۴؛ الفیای فلسفه (ویراست دوم)، ترجمه مسعود علیا، فقنوس.
- ۳) پاپکین و استرول، ۱۳۷۰؛ کلیات فلسفه، ترجمه سید جلال الدین مجتبی، حکمت.
- ۴) بلکبرن، سایمون؛ ۱۳۹۳؛ تفکر: درآمدی جذاب به فلسفه، ترجمه مریم تقیی، انتشارات فقنوس.

تاریخ فلسفه و حکمت اسلامی		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد		عنوان درس به انگلیسی:
☒ نظری	☒ پیش‌نیاز	ندارد
☐ عملی	☐ تخصصی اجباری	ندارد
☐ نظری-عملی	☐ تخصصی اختیاری	۲
☐ رساله، پایان‌نامه		۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با اهم فلاسفه در دوره های متقدم و میانه و معاصر مسلمان و اشاره به آراء فلسفی کلامی آنها، مکاتب مهم فلسفی

اهداف ویژه

- آشنایی با نهضت ترجمه و نسبت آن با تکوین اندیشه‌های کلامی در اسلام.
- آشنایی با نخستین فلاسفه مسلمان و نسبت آموزه‌های آنها و آموزه‌های کلامی.
- آشنایی با آموزه‌های فلاسفه ناراستکیش همچون ابوحیان توحیدی و رازی در فلسفه اسلامی و شباهات آنها.
- آشنایی با مهمترین آراء فیلسوفان یه مکتب سینوی/ مشائی، اشراقتی و صدرایی.
- آشنایی با آموزه‌های فلسفی نوصردایی‌ها.

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- زمینه‌های تولد و ترجمه آراء فلسفی در جهان اسلام و نهضت ترجمه و تعامل با جامعه متکلمان
- نخستین فلاسفه مسلمان: کنده و فارابی
- ابن سينا و مکتب مشاء
- سهروردی و مکتب اشراق
- صدرا و مکتب حکمت متعالیه
- پیروان صدرا در دوره معاصر (علامه طباطبائی و شاگردان او و مکتب تهران)

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

۲۵ درصد

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال

۷۵ درصد

آزمون پایان نیم سال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) فخری، ماجد، ۱۳۷۲؛ سیر فلسفه در جهان اسلام، جمعی از مترجمان، مرکز نشر دانشگاهی.
- ۲) یشربی، سیدیحیی، ۱۳۸۳؛ فلسفه مشاء، بوستان کتاب
- ۳) یحیی یشربی، ۱۳۹۱؛ حکمت اشراق سهوروردی، بوستان کتاب
- ۴) جمعی از نویسندهای ۱۳۹۶؛ تاریخ فلسفه اسلامی، سمت و مؤسسه امام خمینی.
- ۵) یشربی، یحیی، ۱۳۸۹؛ تاریخ تحلیلی انتقادی فلسفه اسلامی، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
- ۶) نصر، سیدحسین، ۱۳۸۹؛ سه حکیم مسلمان، ترجمه احمد آرام، انتشارات علمی و فرهنگی.

عنوان درس به فارسی:	زبان تخصصی	عنوان درس به انگلیسی:	نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	ندارد	Professional Language	☒ نظری ☐ پیش‌نیاز
دروس هم‌نیاز:	ندراد		☐ عملی ☒ تخصصی اجباری
تعداد واحد:			☒ نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری
تعداد ساعت:	۲		☐ رساله، پایان‌نامه

نوع آموزش تكميلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با متون قدیم کلامی و نیز متون معاصر کلامی به زبان انگلیسی و عربی.

از آنجا که بیشتر متون کلام اسلامی به زبان عربی است لازم است به گزیده‌هایی از متون کلامی فرق و مذاهب مختلف اسلامی و شرح آنها پرداخته شود. از آنجا کلام جدید در قالب متون انگلیسی در رشته فلسفه دین آمده است آشنایی با این متون نیز بر حسب مدیریت دوره یک نیمسال ضرورت دارد. این درس می‌تواند مکملی بر درس واژه‌شناسی و اصطلاح شناسی کلام باشد.

اهداف ویژه

- آشنایی با واژه‌های تخصصی کلام-الاهیات اسلامی و ساختار متون تخصصی.
- آشنایی با مهمترین متن‌های کلامی به زبان انگلیسی و مهمترین مترجمان متون کلام اسلامی.
- آشنایی با متون عربی معاصر در کلام اسلامی و نوآندیشان دینی.
- آشنایی با متون کلام جدید در انگلیسی که بیشتر در کتابهای فلسفه دین آمده است.

پ) مباحثت یا سرفصل‌ها

- تحلیل پاره‌هایی از متون انگلیسی معاصر
- تحلیل پاره‌هایی از متون عربی معاصر و مهارت‌های آن

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

... درصد

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال

... درصد

آزمون پایان نیم سال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

۱) فرمانیان، مهدی، ۱۳۸۸، گزیده‌ای از متون کلامی، به اشراف قاسم جوادی، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران و نشر مهاجر،.

- 2) Schmidtke, Sabine (ed) 2016: The Oxford Handbook of Islamic Theology, Oxford: Oxford University Press.

۳ مدخل‌های کلام Encyclopedia of Islam

تاریخ اسلام		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of Islam	عنوان درس به انگلیسی:
نظری	پیش نیاز	ندارد
عملی	تخصصی اجباری	ندارد
نظری-عملی	تخصصی اختیاری	۲
	رساله، پایان نامه	۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی

از آنجا که بسیاری از تطورات و آموزه‌های کلامی در اسلام و سایر ادبیات و مذاهب به رخدادهای تاریخی متکی و با آنها در تعامل است. لذا آشنایی با تطورات و حرادث مهم تاریخ اسلام و کشورهای اسلامی خصوصاً وقایعی که در تطورات کلامی و اندیشه‌های کلامی بیشتر مؤثر بوده است، ضرورت دارد. در این درس می‌توان اشاره‌ای هم به منظر فرقه‌نگاران و متکلمان مسلمان به مهمترین و مؤثرترین وقایع تاریخ اسلام داشت.

اهداف ویژه

- آشنایی تاریخ صدر اسلام و نسبت تحولات تاریخی با آموزه‌های کلامی اسلامی و بالعکس.
- تاریخ دوره خلفا و اثر حکومت‌های اسلامی بر ظهور و افول مکاتب و آموزه‌های کلامی همچون دوره محنت در زمان مأمون.
- تاریخ کشورهای اسلامی در دوره‌های بعدی و دوره معاصر و فراز و فرودها.
- اشاره‌ای به تاریخ نگاری اسلامی و تاریخ کلی از سوی فرقه‌نگاران و متکلمان-تاریخ اسلام از منظر متکلمان و فرقه‌نگاران. با توجه به آموزه‌های کلامی‌شان مثل لزوم بعثت پیامبران.
- روابط علم کلام و علم تاریخ

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- تاریخ صدر اسلام
- تاریخ دوره خلفا
- تاریخ دوره اموی

- تاریخ دوره عباسی
- تحولات جهان اسلام از قرن هفت تا ده.
- تحولات جهان اسلام از قرن یازدهم تا سقوط عثمانی.
- تاریخ کشورهای اسلامی در دوره های بعدی و دوره معاصر و فراز و فرودها

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

فعالیت های کلاسی در طول نیمسال	۲۵ درصد
آزمون پایان نیمسال	۷۵ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) طبری، محمد بن جریر، ۱۳۹۸؛ تاریخ طبری، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات اساطیر.
- ۲) زرگری نژاد، غلامحسین، تاریخ صدر اسلام (عصر نبوت)، انتشارات سمت.
- ۳) جعفریان رسول؛ ۱۳۹۹؛ تاریخ خلفا، نشر دلیل ما.
- ۴) جعفریان، رسول، ۱۳۹۳؛ بیانات فکری سیاسی امامان شیعه، نشر علم
- ۵) جعفریان، رسول، ۱۳۹۳؛ تاریخ تشیع در ایران از آغاز تا طلوع دولت صفوی، نشر علم.
- ۶) جمعی از نویسندهای اسلام: پژوهشی تاریخی فرهنگی، دانره المعارف بزرگ اسلامی
- ۷) لپیدوس، آیاراما روین، ۱۳۹۴؛ تاریخ جوامع اسلامی، ترجمه علی بختیاریزاده ، انتشارات اطلاعات.
- ۸) سلهب، حسن؛ ۲۰۱۱؛ علم الكلام و التاریخ؛ اشکالیۃ العقیدۃ فی الکتابۃ التاریخیۃ الاسلامیۃ، مرکز الحضارة للتنمية الفکر الاسلامی، بیروت.

منازعات کلام و فلسفه		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Disputation between philosophy & kalam	عنوان درس به انگلیسی:
☒ نظری	☐ پیش‌نیاز	تاریخ فلسفه و حکمت اسلامی
☐ عملی	☐ تخصصی اجباری	ندارد
☐ نظری-عملی	☒ تخصصی اختیاری	۲
	☐ رساله، پایان‌نامه	۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با مباحث مورد اختلاف و جدال بین متكلمان و فلاسفه مسلمان و غیرمسلمان.

فصل مفصلی از تفکر اسلامی مصروف این شده است که متكلمان بطور خاص پاسخ فلاسفه را داده‌اند (همچون تهاافت الفلاسفه غزالی) یا فلاسفه مستقل‌ایا در میانه کتابهایشان آراء متكلمان را نقد کرده‌اند. در دوره معاصر نیز منازعات مهمی بین اخباری‌ها و اصولی‌ها و مهمتر از آن مکتب تفکیک (چه نوتفکیکی‌های سنتی چه نوتفکیکی‌ها) ذیل همین عنوان کلی قرار می‌گیرند که لازم است دانشجوی کلام با آنها آشنا شود.

اهداف ویژه

- آشنایی با برخی از مهمترین مسئله‌های مورد جدال و مناقشه بین متكلمان و فیلسوفان مسلمان.
- آشنایی با برخی مسئله‌های الاهیاتی مورد نزاع بین اخباری‌ها و اصولی‌ها.
- آشنایی با برخی منازعات مکتب تفکیک و مخالفانشان.

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- مروری بر جدال‌های فلاسفه با متكلمان از نهضت ترجمه تا حال
- نقاط عطف جدال‌های فلسفی و کلامی و سرنوشت این زور آزمایی‌ها
- بررسی چند مسئله مهم مورد نزاع فلاسفه و متكلمان در براهین اثبات خدا، نسبت پیامبر و فیلسوف، دین و عقل، جهان‌شناسی، علم النفس، علیت، فرجام‌شناسی و مرگ.
- گزارش نظریات مکتب تفکیک و مکتب معارفی خراسان و نوتفکیکی‌ها و نقد و بررسی آنها از میرزامهدی اصفهانی تا سیدان.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

فعالیت‌های کلاسی در طول نیمسال	۲۵ درصد
آزمون پایان نیمسال	۷۵ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) ابراهیمی دینانی، غلامحسین ۱۳۷۹؛ ماجراي فكر فلسفی در جهان اسلام، جلد اول، طرح نو.
- ۲) وات، مونتمگری، فلسفه و کلام اسلامی، ترجمة ابوالفضل عزتی، انتشارات علمی و فرهنگی،
- ۳) غزالی، ۱۹۹۴؛ تهافت الفلاسفه، تحقیق: علی بوملحمن، بیروت، دار و مکتبة الہلال.
- ۴) ابن رشد، ۱۳۷۸، تهافت التهافت؛ ترجمة حسن فتحی، انتشارات حکمت.
- ۵) آشتیانی سید جلال، ۱۳۸۴، نقد تهافت؛ انتشارات بوستان کتاب.
- ۶) نفیسه، محمود محمد عید؛ اثر الفلسفه یونانیه فی علم الكلام الإسلامی حتی القرن السادس الهجری، دارالنور، دمشق.
- ۷) عابد الجابری محمد، ۱۳۸۱، جداول کلام عرفان و فلسفه در تمدن اسلامی، ترجمه رضا شیرازی، انتشارات یادآوران.
- ۸) حکیمی، محمدرضا، ۱۳۸۲، مکتب تفکیک، انتشارات دلیل ما.
- ۹) مجموعه آثار آیت الله سیدان، انتشارات دلیل ما.
- ۱۰) اسلامی، سیدحسن، روایای خلوص؛ بازنخوانی مکتب تفکیک، بوستان کتاب.
- ۱۱) اسلامی، سیدحسن، ۱۳۹۷، سودای تفکیک؛ جستارهایی در سنت فکری، روش‌شناسی و شخصیت‌های مکتب تفکیک، انتشارات کرگدن.
- ۱۲) مروارید، مهدی (گردآورنده) ۱۳۸۷، بحثی پیرامون معاد، در محضر استاد جوادی آملی و سیدان، انتشارات ولایت.

لطیف کلام (مباحث عام فلسفی در متون کلامی)		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Philosophical Doctrines in Kalam (Latif o lkalam)	عنوان درس به انگلیسی:
☒ نظری ☐ پیش‌نیاز	تاریخ فلسفه و حکمت اسلامی	دروس پیش‌نیاز:
☐ عملی ☐ تخصصی اجباری	ندارد	دروس هم‌نیاز:
☐ نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری		تعداد واحد:
		۲
		۳۲
رساله، پایان‌نامه		تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با مباحث عام فلسفی اعم از طبیعتیات، معرفت شناسی، متافیزیک، علم النفس، جهان‌شناسی

اهداف ویژه

- آشنایی با نحوه ورود بحث‌های فلسفی‌عام به مباحث الاهیاتی-کلامی و چگونگی تکامل آنها
- آشنایی با برخی از مهمترین آموزه‌های عام فلسفی متكلمان مسلمان در جهان‌شناسی و معرفت‌شناسی و متافیزیک و زبان و علم النفس

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- تقسیم کلام به لطیف کلام و جلیل کلام؛ خاستگاه و منابع اولیه
- موضوعات مطرح در لطیف کلام و ارتباط آنها با جلیل کلام
- ربط مباحث لطیف کلام در کلام اسلامی و فلسفه اسلامی

مباحث معرفت شناسی: عقل، تقلید، اخبار و انواع آن، مراتب علم، کیفیت معرفت به خدا، معرفت اضطرار

- جهان‌شناسی: خلقت جهان، جوهر و عرض
- علم النفس: تجرد یا مادیت نفس و رابطه نفس و بدن و قوای نفس

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

فعالیت‌های کلاسی در طول نیمسال

۲۵ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) طریف یمنی، الخولی، ۱۹۹۸؛ الطبیعت فی علم الكلام؛ قاهره، مؤسسه هنداوی لتعلیم و الثقافه.
- ۲) تقییه، محمود محمد عید، ۱۴۳۱، اثر الفلسفه اليونانیه فی علم الكلام الإسلامي حتى القرن السادس الهجری، دارالنور ، دمشق.

عنوان درس به فارسی:		عرفان اسلامی	عنوان درس به فارسی:
عنوان درس به انگلیسی:		عنوان درس به انگلیسی:	
نظری	☒ پیش نیاز	ندارد	دروس پیش نیاز:
عملی	☐ تخصصی اجباری	ندارد	دروس هم نیاز:
نظری-عملی	☐ تخصصی اختیاری	۲	تعداد واحد:
	☐ رساله ، پایان نامه	۲۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تكميلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با تطورات و ادوار و مکاتب مهم عرفان و تصوف اسلامی و دیدگاهها و آموزه‌های عرفان نظری و عملی و تأثیر و تاثیر آموزه‌های کلامی بر عرفان و بالعکس و مناقشات بین این دو.

اهداف ویژه

- آشنایی با معنای عرفان و تصوف
- آشنایی با مهمترین تطورات و ادوار تاریخ عرفان اسلامی
- آشنایی با تأثیر تأثیرات عرفان و کلام اسلامی و متکلمان و عرفای مسلمان.

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- معناشناسی عرفان و تصوف
- تاریخ عرفان نظری
- هستی‌شناسی عرفانی و حضرات خمس و شؤون، عالم خیال، اعیان ثابت،
- شریعت و طریقت و حقیقت
- نسبت عرفان و معنویت و دین
- مقام ذات و مراتب تجلی و فاعلیت الهی و قوس صعود و نزول و اسفار و فیض اقدس و مقدس
- نظریه وجود وحدت و اتحاد و وحدت شهود
- معرفت‌شناسی عرفانی و تجربه‌های عرفانی مکاشفات و شطحیات و ریاضات
- انسان‌شناسی عرفانی و انسان کامل
- ولایت و نبوت در عرفان و حقیقت محمدیة

- اخلاق عرفانی، عرفان عملی و مراتب سلوک
- معادشناسی عرفانی
- مختصات عرفان شیعی و تأثیرات عرفان و تصوف و کلام بر هم؛ دیدگاه سید حیدر آملی
- نظریه وحدت متعالی ادیان، گوهر و صدف دین

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

فعالیت‌های کلاسی در طول نیمسال	۲۵ درصد
آزمون پایان نیمسال	۷۵ درصد

ج) ملزمات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- (۱) مطهری، مرتضی، ۱۳۷۷، "عرفان اسلامی" در مجموعه آشتایی با علوم اسلامی، مجموعه آثار.
- (۲) رحیمیان، سعید، ۱۳۸۸؛ عرفان نظری، انتشارات سمت.
- (۳) رحیمیان، سعید و کمپانی زارع، مهدی، ۱۳۹۸؛ مبانی عرفان عملی، انتشارات سمت و دانشگاه شیراز.
- (۴) شیمیل، آن ماری، ۱۳۸۱، ابعاد عرفانی اسلام، ترجمه عبدالرحیم گواهی، دفتر نشر و فرهنگ اسلامی.
- (۵) ایزوتسو، توشیهیکو، ۱۳۷۹؛ صوفیسم و تائوئیسم، ترجمه محمدصادق گوهرین، انتشارات روزنه.
- (۶) رحیمیان، سعید، ۱۳۹۶؛ مدخلی بر عرفان شیعه، نشر نگاه معاصر.
- (۷) یزدان‌پناه، یادالله، ۱۳۸۹؛ مبانی و اصول عرفان نظری، مؤسسه امام خمینی.
- (۸) آقانوری، علی، ۱۳۸۷؛ عارفان مسلمان و شریعت اسلام، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب.
- (۹) چیتیک، ویلیام، ۱۳۹۰؛ درآمدی بر عرفان و تصوف اسلامی، ترجمه جلیل پروین، انتشارات حکمت.
- (۱۰) مصطفی شیبی، کامل، ۱۳۹۴؛ تشیع و تصوف تا آغاز سده دوازدهم هجری، ترجمه علیرضا ذکاوی قراگزلو، انتشارات امیرکبیر.
- (۱۱) الهاشم الحسنی، معروف، ۱۳۶۹، تصوف و تشیع، ترجمه سید محمدصادق عارف، انتشارات آستان قدس.

واژه‌شناسی و اصطلاح‌شناسی کلام		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Kalam Glossary & Terminology	عنوان درس به انگلیسی:
☒ نظری ☐ پیش‌نیاز	ندارد	دروس پیش‌نیاز:
☐ عملی ☒ تخصصی اجباری	ندارد	دروس هم‌نیاز:
☒ نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری		تعداد واحد:
☐ رساله، پایان‌نامه		تعداد ساعت:
		۲۲

نوع آموزش تكميلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

مفهوم‌شناسی مهمترین اصطلاحات کلامی در فرق اسلامی گوناگون

اهداف ویژه

- معناشناسی کلماتی همچون انزال، تنزیل، کتاب، وحی، بعث، حساب، ساعت، یوم، ایمان، کفر، ظلم، تقوا، غیب، دنیا، آخرت، قضا، کلمه، توبه.. می‌شود.
- بررسی اختلافات کلامی در فرق که از تفسیر و فهم متفاوت از مفردات متون مقدس آغاز می‌شود، همچون مفهوم ولایت. در دوره معاصر نیز با طرح شباهات جدید بخش عمده بحث‌ها با تحلیل مفاهیم و اصطلاحاتی همچون حجاب، ارتداد، نجس (در کفار) ...
- این درس می‌تواند تکمله‌ای برای درس متن شناسی و زبان تخصصی هم باشد.

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- برشمردن مهمترین اصطلاحات کلامی
- تفسیر و تحلیل اصطلاحات کلامی
- مقایسه اصطلاحات کلامی و تفاوت‌ها و شباهت‌ها
- معناشناسی برخی اصطلاحات کلامی در برخی فرق کلامی و علل و دلایل تفسیر متفاوت
- هرمنوئیک دینی و زبان دین و اصطلاحات کلامی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

۲۵ درصد

فعالیت‌های کلاسی در طول نیمسال

۷۵ درصد

آزمون پایان نیمسال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- (۱) جمعی از نویسندها، ۱۴۰۰؛ اصطلاح‌نامه کلام اسلامی، حدود ۳۶۵۰ اصطلاح کلامی همراه با ۹۳۰۰ مستند، مرکز دائرة المعارف علوم عقلی مؤسسه امام خمینی.
- (۲) اصطلاح‌نامه کلام اسلامی، ۱۳۹۱، دوره دو جلدی، بوستان کتاب.
- (۳) سجادی، جعفر، ۱۳۷۵، فرهنگ علوم فلسفی و کلامی، وزارت ارشاد.
- (۴) جمعی از نویسندها، ۱۴۰۰؛ اصطلاح‌نامه مسائل جدید کلامی، شامل ۴ هزار و ۸۱۳ اصطلاح، انتشارات پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی،
- (۵) فرهنگ اصطلاحات فلسفه و کلام اسلامی، دفتر پژوهش و نشر شهروردي
- (۶) فرمانیان، مهدی، ۱۳۸۸؛ گزیده‌ای از متون کلامی، به اشراف قاسم جوادی، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران و نشر مهاجر.
- (۷) سبحانی، جعفر، ۱۳۷۸، فرهنگ عقاید و مذاهب اسلامی، ۵ جلد، ترجمه محمد عیسی جعفری، انتشارات اخلاق.
- (۸) خمینی، سید حسن، ۱۳۸۹؛ فرهنگ جامع فرق اسلامی، انتشارات اطلاعات.
- (۹) سید حسن خمینی، ۱۳۹۰؛ مفهوم واره جامع فرق اسلامی: براساس کتاب "فرهنگ جامع فرق اسلامی" ، به کوشش سید مرتضی حسینی کاشانی، انتشارات اطلاعات.
- (۱۰) موسوی بجنوردی، سید کاظم، ۱۳۹۲؛ مدخل‌های کلامی و فرق دائرة المعارف بزرگ اسلامی.
- (۱۱) حداد عادل، غلامعلی، ۱۳۹۱، مدخل‌های کلامی و فرق دائرة المعارف اسلام.
- (۱۲) لاهیجی، ملا عبد الرزاق، ۱۳۹۲؛ فرهنگ اصطلاحات فلسفه و کلام اسلامی، مصحح حمید عطائی نظری، انتشارات مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه.

عنوان درس به فارسی:	روش تحقیق	عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد	Methodology	
☒ نظری ☐ پیش‌نیاز	ندارد	دروس پیش‌نیاز:
☐ عملی ☒ تخصصی اجباری	ندارد	دروس هم‌نیاز:
☐ نظری-عملی ☒ تخصصی اختیاری	۲	تعداد واحد:
☐ رساله ، پایان‌نامه	۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با روش تحقیق و مراحل پژوهش از جمله طراحی، اجرا، نگارش، گزارش، انواع پژوهش‌های دانشگاهی (به اعتبار حجم و ...)، پروپوزال‌نویسی و موضوع‌بایی و صورت‌بندی و تقریر مسئله و سوال‌های فرعی، آشنایی با منابع و استناددهی. روش تحقیق و نگارش در علم کلام و علوم عقلی و معارف اسلامی.

اهداف ویژه

- آشنایی با مراحل پژوهش از مسئله‌بایی تا پردازش و نگارش و ویرایش و بازبینی نهایی
- آشنایی با گونه‌های مختلف مقالات و نوشهای کلامی
- روش‌شناسی مطالعات دینی و کلامی
- آشنایی با سایتها و نرم افزارهای کلامی
- آشنایی با نمونه‌های پژوهشی و نگارشی قدما و معاصران در علم کلام

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- موضوع‌گزینی پژوهش و ملاک‌های انتخاب موضوع خوب و طراحی و نگارش پروپوزال (طرح‌نامه)
- ترسیم ساختمان و طرح کلی پژوهش
- گردآوری منابع، منبع‌شناسی و مهمترین منابع اطلاعاتی (کتابخانه‌های بزرگ فلسفی ایران و جهان، سایتهاي اطلاعاتی و فلسفی)
- روش مطالعه و آداب کتابخوانی، و بطور خاص در پژوهش
- پردازش و نگارش و ویرایش و بازبینی نهایی

- اخلاق پژوهش و نقد
- آشنایی با گونه‌های مختلف مقالات و نوشه‌های کلامی
- روش‌شناسی مطالعات دینی و کلامی
- آشنایی با سایت‌ها و نرم افزارهای کلامی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال	درصد ۲۵
آزمون پایان نیم سال	درصد ۷۵

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) نکونام، جعفر، ۱۳۸۷، روش تحقیق با تأکید بر علوم اسلامی، انتشارات دانشگاه قم.
- ۲) موحد، ضیاء، ۱۳۸۷؛ البته واضح و مبرهن است که...؛ رساله‌ای در مقاله‌نویسی، نشر نیلوفر.
- ۳) فتوحی، محمود، ۱۳۸۹. آیین نگارش مقاله علمی-پژوهشی (ویراست سوم)، انتشارات سخن.
- ۴) فرامرز قراملکی، احمد، ۱۳۸۸؛ روش‌شناسی مطالعات دینی، دانشگاه علوم اسلامی رضوی مشهد.
- ۵) عدالت‌نژاد، سعید، ۱۳۹۳ راهنمای نگارش پژوهش دانشگاهی، مقاله رساله و کتاب، نیلوفر،
- ۶) مارتینیک، ای.پی، ۱۳۹۳، مثل فیلسوف نوشتند؛ آموزش نگارش مقاله فلسفی، مترجمان فاطمه مینایی و لیلا مینایی، انتشارات هرمس.

نوع درس و واحد		عنوان درس به فارسی:
☒ نظری ☐ پایه		عنوان درس به انگلیسی:
☐ عملی ☒ تخصصی اجباری		نadarad
☐ نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری		تاریخ فلسفه و حکمت اسلامی
☐ رساله ، پایان نامه		۲
		۲۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با فرق و مذاهب کلامی اهل سنت: فرقه‌های نخستین، معتزله، اشاعره، ماتریدیه و..

اهداف ویژه

- آشنایی با فرقه‌های نخستین کلام اسلامی: خوارج، قدریه ، مفوضه، جهمیه، مشبهه، مرجحه
- آشنایی با معتزله و طبقات آنها (از متقدمان (بصری و بغدادی) تا متأخر و نومعتزلة معاصر)
- آشنایی با اشاعره تقسیمات و دوره‌ها، مهمترین اشاعره و آراء کلامی آنها (ابوالحسن اشعری، باقلانی، عبدالقاهر بغدادی، امام الحرمين جوینی، غزالی)
- آشنایی با آموزه‌های کلامی ماتریدیه و طحاویه، کرامیه

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- تحلیل و بررسی حدیث "افتراق امت" و مفهوم سنت، آغاز تفرق و انشعاب (مهاجر، انصار، شیعه، جماعت و چالش جانشینی)
- فرقه‌های نخستین: خوارج، قدریه ، مفوضه، جهمیه، مشبهه، مرجحه
- معتزله و طبقات آنها (از متقدمان (بصری و بغدادی) تا متأخر و نومعتزلة معاصر)
- اشاعره تقسیمات و دوره‌ها ، مهمترین اشاعره و آراء کلامی آنها (ابوالحسن اشعری، باقلانی، عبدالقاهر بغدادی، امام الحرمين جوینی، غزالی)
- ماتریدیه و طحاویه، کرامیه

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

۲۵ درصد

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال

۷۵ درصد

آزمون پایان نیم سال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

۱) صابری، حسین، ۱۳۸۳؛ *تاریخ فرق اسلامی*، جلد ۱، انتشارات سمت.

۲) بدوي، عبدالرحمن، ۱۳۷۴؛ *تاریخ اندیشه‌های کلامی در اسلام*، ترجمه حسین صابری، انتشارات آستان قدس رضوی.

۳) فرمانیان، مهدی؛ ۱۳۸۶؛ *فرق تسنن (مجموعه مقالات)*، نشر ادیان.

۴) گلپایگانی، علی ریانی؛ ۱۳۷۷؛ *فرق و مذاهب کلامی*، مرکز جهانی علوم اسلامی، جامعه المصطفی، قم.

۵) بوهلال، محمد، ۱۳۹۴؛ *اسلام اهل کلام*، ترجمه علی رضا باقری، نشر نگاه معاصر.

۶) مادلونگ، ویلفرد؛ ۱۳۷۵، مکتبها و فرقه‌های اسلامی در سده‌های میانه، ترجمه جواد قاسمی، انتشارات آستان قدس رضوی.

۷) ولوی، علی محمد، ۱۳۶۷؛ *تاریخ علم کلام و مذاهب اسلامی*، مؤسسه انتشارات بعثت.

۸) برنجکار، رضا، ۱۳۷۸، *آشنایی با فرق و مذاهب اسلامی*، سمت و طه.

۹) موسوی بختوردی، سید کاظم، ۱۳۹۲؛ *مدخل‌های کلامی و فرق دائره‌المعارف بزرگ اسلامی*.

تاریخ کلام و فرق اسلامی ۲ (فرق شیعه)			عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد		History of Islamic Kalam & Sects 2(Shia)	عنوان درس به انگلیسی:
☒ نظری	☐ پایه	تاریخ کلام و فرق اسلامی ۱	دروس پیش نیاز:
☐ عملی	☐ تخصصی اجباری	ندارد	دروس هم نیاز:
☐ نظری-عملی	☒ تخصصی اختیاری		تعداد واحد:
	☐ رساله ، پایان نامه		تعداد ساعت:
			۲۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با فرق و مذاهب کلامی شیعه (کیسانیه، زیدیه ، اسماععیلیه، اثناعشریه، غالیان)

اهداف ویژه

- آشنایی با مفهوم‌شناسی و تعریف‌های شیعه و تشیع نزد متکلمان و فرقه‌نگاران.
- تقسیم‌بندی فرقه‌های تشیع
- آشنایی با آموزه‌هایی کیسانیه و تطورات آنها
- آشنایی با آموزه‌های زیدیه و
- آشنایی با آموزه‌های اسماععیلیه و فرقه‌های آنها تا کنون
- شیعه اثنی عشریه و مدارس آنها (کوفه، قم، بغداد، ...) تا کنون
- آشنایی با غالیان و غلات و غلات و نسبت آنها با شیعه

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- تحلیل و بررسی خاستگاه تشیع، مفهوم‌شناسی شیعه
- تقسیم‌بندی فرقه‌های تشیع
- کیسانیه و تطورات آنها از محمد حنیفه و مختار قفعی تا افول
- زیدیه و مدعیات آنها خصوصاً نظریه قیام امام
- اسماععیلیه و فرقه‌های آنها تا کنون
- شیعه اثنی عشریه و مدارس آنها (کوفه، قم، بغداد، ...) تا کنون
- غالیان و غلات و غلات و نسبت آنها با شیعه

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

فعالیت‌های کلاسی در طول نیمسال ۲۵ درصد

آزمون پایان نیمسال ۷۶ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) آقانوری، علی؛ ۱۳۹۶؛ خاستگاه تشیع و پیدایش فرقه‌های شیعی در عصر امامان، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- ۲) صابری، حسین، ۱۳۸۳؛ تاریخ فرق اسلامی، جلد ۲، سمت.
- ۳) مهدی فرمانیان و مصطفی صادقی کاشانی، ۱۳۹۴، گاهی به تاریخ تفکر امامیه از آغاز تا ظهور صفویه، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- ۴) شریعتمداری، حمیدرضا، ۱۳۹۹؛ معارف کلامی شیعی؛ آموزه‌های اختصاصی؛ مجموعه مقالات. سمت و دانشگاه ادیان و مذاهب.
- ۵) جبرئیلی سید صفر، ۱۳۸۸، تطور کلام شیعه، انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- ۶) سبحانی، محمد تقی، ۱۳۹۶؛ جستارهایی در مدرسه کلامی کوفه، دارالحدیث.
- ۷) سبحانی، محمد تقی؛ ۱۳۹۶؛ جستارهایی در مدرسه کلامی قم، دارالحدیث.
- ۸) سبحانی، محمد تقی، ۱۳۹۶؛ جستارهایی در مدرسه کلامی بغداد، دارالحدیث.
- ۹) رضوی، رسول، ۱۳۹۶؛ تاریخ کلام امامیه (حوزه‌ها و جریانهای کلامی)، دارالحدیث.
- ۱۰) بهرامی، روح الله، کیسانیه، ۱۳۹۴، جریان‌های فکری و تکاپوهای سیاسی، پژوهشکده تاریخ اسلام.
- ۱۱) ملکیان، محمد باقر، ۱۳۸۸، فرق الشیعه، منسوب به نوبختی، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب.
- ۱۲) موسوی بجنوردی، سید کاظم، ۱۳۹۲؛ مدخل‌های کلامی و فرق دائرة المعارف بزرگ اسلامی.
- ۱۳) حداد عادل، غلامعلی، ۱۳۹۱، مدخل‌های کلامی و فرق دائرة المعارف اسلام.

عنوان درس به فارسی:		کلام مقایسه‌ای ۱ (کلام بین الادیان)	
عنوان درس به انگلیسی:		عنوان درس به فارسی:	
نظری	پایه	ندارد	دروس پیش نیاز:
عملی	تخصصی اجباری	ندارد	دروس هم نیاز:
نظری-عملی	تخصصی اختیاری	۲	تعداد واحد:
	رساله ، پایان نامه	۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تكميلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی

مقایسه برخی آموزه های الهیاتی-کلامی اسلام با سایر ادیان

اهداف ویژه

- آشنایی با الهیات خداشناسی و تصویر خدا در اسلام در مقایسه با ادیان ابراهیمی دیگر و ادیان شرقی
- آشنایی با آموزه مرگ و پسمرگ در اسلام و سایر ادیان
- آشنایی با آموزه نبوت در اسلام و سایر ادیان
- آموزه خلقت در اسلام و سایر ادیان
- ابعاد اجتماعی اخلاقی سیاسی اسلام در مقایسه با سایر ادیان
- الاهیات در دین زرتشتی؛ ثنویت، فرشگرد و جدال زرتشت با مانوی و..

ب) مباحث یا سرفصلها

- تصویر خدا در اسلام در مقایسه با ادیان ابراهیمی دیگر و ادیان شرقی
- آموزه مرگ و پسمرگ در اسلام و سایر ادیان
- آموزه نبوت در اسلام و سایر ادیان
- آموزه خلقت در اسلام و سایر ادیان
- ابعاد اجتماعی اخلاقی سیاسی اسلام در مقایسه با سایر ادیان
- الاهیات در دین زرتشتی؛ ثنویت، فرشگرد و جدال زرتشت با مانوی و..

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۲۵ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۵ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

۱) سلیمانی، عبدالرحیم، ۱۳۹۳؛ درآمدی بر الاهیات تطبیقی اسلام و مسیحیت، انتشارات طه

۲) توفیقی، حسین، ۱۳۹۶، کلام مسیحی، توماس میشل، دانشگاه ادیان و مذاهب.

۳) تسین، هنری، الاهیات مسیحی، ترجمه میکالیشان، انتشارات حیات ابدی.

۴) مک‌کرات، آلیستر، ۱۳۹۲؛ درسنامه الاهیات مسیحی، ترجمه بهروز حدادی، دانشگاه ادیان و مذاهب.

۵) پسر خدا در عهدين و قرآن، عبدالرحیم سلیمانی

۶) کاور، هارولد، ۱۳۹۶ درآمدی کوتاه بر گناه و رستگاری در ادیان جهان، ترجمه علی بورونی، دفتر تبلیغات
اسلامی شعبه اصفهان.

۷) گارده، لوئی و قنواتی، ژرژ، ۱۳۹۶، فلسفه اندیشه دینی در اسلام و مسیحیت، ترجمه احسان موسوی خلخالی،
نشر حکمت.

۸) شایگان، داریوش، ۱۳۹۳؛ ادیان و مکتب‌های فلسفی هند، انتشارات فرزان روز.

کلام مقایسه‌ای ۲ (کلام بین‌المذاهب)				عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد		Comparative kalam 2 (Sects)		عنوان درس به انگلیسی:
نظری	☐ پایه	ندارد		دروس پیش‌نیاز:
عملی	☐ تخصصی اجباری	ندارد		دروس هم‌نیاز:
نظری-عملی	☒ تخصصی اختیاری		۲	تعداد واحد:
	☐ رساله، پایان‌نامه		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

مقایسه برخی آموزه‌های الهیاتی-کلامی مذاهب و فرقه‌های اسلامی خصوصاً شیعه با سایر فرق

اهداف ویژه

- آشنایی با آموزه‌های مربوط به خدا و ذات و صفات در فرق مختلف کلامی اسلامی
- آشنایی با آموزه جبر و اختیار و نسبت فعل الاهی و فعل انسان در فرقه‌های گوناگون
- آشنایی با آموزه مرگ و پسمرگ در فرقه‌های گوناگون اسلامی
- آشنایی با آموزه امامت و رهبری و خلافت در فرقه‌های گوناگون اسلامی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- مقایسه آموزه‌های مربوط به خدا و ذات و صفات در فرق مختلف کلامی اسلامی
- مقایسه آموزه جبر و اختیار و نسبت فعل الاهی و فعل انسان در فرقه‌های گوناگون
- مقایسه آموزه مرگ و پسمرگ در فرقه‌های گوناگون اسلامی
- مقایسه آموزه امامت و رهبری و خلافت
- صفات امام در فرقه‌های گوناگون اسلامی (نظریه انتخاب و نصب و...)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

درصد ۲۵

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال

درصد ۷۵

آزمون پایان نیم سال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) ربانی گلپایگانی، علی، ۱۳۹۸، کلام تطبیقی ۱ و ۲، دو جلد، نشر مصطفی.
- ۲) فرمانیان، مهدی، ۱۳۸۶؛ فرق تسنن (مجموعه مقالات)، نشر ادیان، قم.
- ۳) معروف الحسنی، هاشم، ۱۳۶۹، شیعه در برابر معتزله و اشعاره، ترجمه سید محمد صادق عارف، انتشارات آستان قدس رضوی.
- ۴) اسد حیدر، ۱۳۹۱؛ امام صادق و مذاهب اهل سنت (مجموعه ۸ جلدی)، ترجمه، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب.
- ۵) ناشن اکبر، عبدالله بن محمد، ۱۳۸۹، فرقه‌های اسلامی و مسئله امامت، مترجم علیرضا ایمانی، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب.
- ۶) جعفریان، رسول، ۱۳۷۲، مناسبات فرهنگی معتزله و شیعه، سازمان تبلیغات اسلامی.
- ۷) قدردان قراملکی، علی؛ ۱۳۹۹؛ اشعاره و آزادی انسان؛ بررسی و تحلیل نظریه کسب و تطور آن، بوستان کتاب.
- ۸) توشهیکو ایزوتسو، ۱۳۸۰؛ مفهوم ایمان در کلام اسلامی، ترجمه زهرا پورسینا، ویراسته مصطفی ملکیان، انتشارات سروش،

کلام خداشناسی ۱ (براهین اثبات، ذات و صفات خدا)		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Kalam on God 1	عنوان درس به انگلیسی:
نظری ☒	پایه ☐	ندارد
عملی ☐	تخصصی اجباری ☒	ندارد
نظری-عملی ☐	تخصصی اختیاری ☐	۲
	رساله ، پایان نامه ☐	۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با براهین اثبات خدا، ذات و صفات خدا در کلام اسلامی توانایی پاسخ به شباهات خداناباوران.

اهداف ویژه

- آشنایی با براهین اثبات خدا در کلام اسلامی توانایی پاسخ به شباهات خداناباوران.
- مقایسه برخی براهین با براهین فلاسفه غرب و طرح اشکالات آنها در مورد اثبات وجود خدا و صفات خدا
- آشنایی با مستلزم صفات خدا و دیدگاه متکلمان مسلمان.
- نسبت ذات و صفات و آراء گوناگون متکلمان مسلمان.

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- بدهات یا عدم بدهات وجود خدا ، معرفت به خدا، نسبت ذات و صفات
- براهین اثبات خدا: دلیل حدوث دلیل امکان و وجوب و دلیل صدقین، برهان نظم برهان حرکت
- صفات خدا، اقسام صفات خداوند و تحلیل آنها به تفصیل (وحدت و وحدانیت و توحید. و قدرت و علم و..)
- تشییه و تعطیل صفات، زیادت صفات و عینیت، توقیفی بودن اسماء، نظریه حال

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

۲۵ درصد

فعالیت‌های کلاسی در طول نیمسال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) مقصد سوم کتاب "کشف المراد فی شرح تحرید اعتقاد" علامه حلی، شروح متعدد.
- ۲) عسکری سلیمانی، ۱۳۸۸، نقد برهان ناپذیری وجود خدا، بوستان کتاب.
- ۳) عبودیت، عبدالرسول، ۱۳۸۳، اثبات وجود خدا به روش اصل موضوعی، مؤسسه امام خمینی.
- ۴) جوادی آملی، عبدالله، ۱۳۸۶؛ تبیین براهین اثبات خدا، انتشارات اسراء.
- ۵) پامر، مایکل، ۱۳۹۳؛ درباره خدا، ترجمه نعیمه پورمحمدی، انتشارات علمی و فرهنگی.
- ۶) افضلی، علی، ۱۳۹۷، برهان وجودی در فلسفه غرب و فلسفه اسلامی؛ انتشارات مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه،
- ۷) سعیدی مهر، محمد، ۱۳۹۳؛ آموزش کلام اسلامی، جلد اول، انتشارات طه.
- ۸) قدردان قراملکی، محمدحسن، ۱۳۹۴، اسماء و صفات خدا، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
- ۹) صفات خدا (مجموعه مقالات)، ۱۳۸۶، ترجمه رضا بخشایش، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- ۱۰) رحیمیان، سعید، ۱۳۹۵؛ مسئله علم الهی و اختیار؛ واکاوی علم پیشین خدا و اراده آزاد انسان، انتشارات دلیل ما.
- ۱۱) مصباح یزدی، محمدتقی، ۱۳۸۶، معارف قرآن (خدائشناسی، جهان‌شناسی، انسان‌شناسی)، مؤسسه امام خمینی

عنوان درس به فارسی:		کلام خداشناسی ۲ (افعال خدا)	عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد	Kalam on God 2	عنوان درس به انگلیسی:	
☒ نظری	☐ پایه	کلام خداشناسی ۱ (براهین اثبات، ذات و صفات خدا)	دروس پیش‌نیاز:
☐ عملی	☐ تخصصی اجباری	ندارد	دروس همنیاز:
☐ نظری-عملی	☒ تخصصی اختیاری	۲	تعداد واحد:
	☐ رساله، پایان‌نامه	۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با مسئله افعال خدا و نسبت آنها با مسئله شر، ضرورت علی، علم، اختیار آدمی، معنا و هدف زندگی انسان

اهداف ویژه

- افعال خدا: فاعلیت و غرض‌مندی الاهی، حسن و قبح عقلی، قضاء و قدر، حُسن تکالیف، لطف هدایت و ضلالت، آلام و اعواض، آجال، ارزاق، اسعار، وجوب اصلاح
- مسئله شر و حکمت و عدل و قدرت و عنایت خداوند
- جبر و اختیار و امر بین الامرین و تفویض، نظریه تولد و کسب و استطاعت

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- افعال خدا: فاعلیت و غرض‌مندی الاهی، حسن و قبح عقلی، قضاء و قدر، حُسن تکالیف، لطف هدایت و ضلالت، آلام و اعواض، آجال ارزاق، اسعار، وجوب اصلاح
- مسئله شر و حکمت و عدل و قدرت و عنایت خداوند
- جبر و اختیار و امر بین الامرین و تفویض، نظریه تولد و کسب و استطاعت

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

۲۵ درصد

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال

۷۵ درصد

آزمون پایان نیم‌سال

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) مقصد سوم کتاب "کشف المراد فی شرح تحرید الاعتقاد" علامه حلی، شروح متعدد.
- ۲) سعیدی‌مهر، محمد، ۱۳۹۳؛ آموزش کلام اسلامی، جلد اول، انتشارات طه.
- ۳) جوادی آملی، عبدالله، ۱۳۹۷، توحید در قرآن، اسراء.
- ۴) سبحانی، جعفر، ۱۳۸۱، جبر و اختیار، نگارش علی ربانی گلپایگانی، مؤسسه امام صادق.
- ۵) جعفری، محمد تقی، ۱۳۹۷؛ جبر و اختیار و وجودان، مؤسسه تنظیم و نشر آثار علامه جعفری.
- ۶) مطهری، مرتضی، ۱۳۹۸؛ انسان و سرنوشت، انتشارات صدرا.
- ۷) شیخ بوعمران، ۱۳۸۲؛ مسئله اختیار در تفکر اسلامی و پاسخ معترض به آن، ترجمه اسماعیل سعادت، هرمس.
- ۸) سیدان، آیه‌الله، ۱۳۹۵، توحید و جبر و اختیار در قرآن کریم، انتشارات دلیل ما.

عنوان درس به فارسی:		کلام نبوت
عنوان درس به انگلیسی:		عنوان درس و واحد
نظری	☐ پایه	کلام خداشناسی - افعال خدا
عملی	☒ تخصصی اجباری	ندارد
نظری-عملی	☐ تخصصی اختیاری	۲
	☐ رساله، پایان نامه	۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:
.....

هدف کلی

آشنایی با مباحث نبوت عامه و خاصه صفات پیامبران، لزوم یا حسن بعثت، تحلیل وحی و تجربه دینی پیامبر. نسبت کلام نبی و کلام الاهی.

اهداف ویژه

- آشنایی با مفهوم نبوت و ربط آن با صفات خداوند
- نبوت عامه و حسن بعثت
- صفات پیامبر
- نبوت خاصه و معجزه.
- تحلیل مکانیسم وحی؛ نسبت کلام نبی و کلام الاهی. و خطاب‌ذیری در کلام نبی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- مفهوم‌شناسی نبوت و رسالت و وحی و گونه‌های پیامبران و چیستی وحی و تجربه دینی
- مباحث نبوت عامه: ضرورت و حسن بعثت (شبهات منکران نبوت و دئیست‌های جدید)
- هدایت تشریعی خدا و نسبت آن با عقل و نسبت آن با فطرت و طبیعت
- صفات پیامبر، خصوصاً عصمت
- کرامات و راه‌های شناخت صدق پیامبر
- نبوت خاصه (معجزات، قرآن، خاتمیت)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

فعالیت‌های کلاسی در طول نیمسال ۲۵ درصد

آزمون پایان نیمسال ۷۵ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

۱) مقصد چهارم کتاب "کشف المراد فی شرح تحرید الاعتقاد" علامه حلی، فی النبوا

۲) قدردان قراملکی، محمدحسن، ۱۳۸۷؛ دین و نبوت (پاسخ به شباهات کلامی) دفتر دوم، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

۳) قدردان قراملکی، محمدحسن، ۱۳۸۶؛ آئین خاتم، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

۴) سعیدی مهر، محمد، ۱۳۹۳، آموزش کلام اسلامی، جلد دوم، انتشارات طه.

۵) مطهری، مرتضی، ۱۳۹۹؛ وحی و نبوت، صدرا

۶) جوادی آملی، عبدالله؛ ۱۳۸۱؛ وحی و نبوت در قرآن، اسراء.

۷) مصباح یزدی، محمدتقی، ۱۳۹۸؛ معارف قرآن (راه و راهنمایشناصی)، مؤسسه امام خمینی.

نوع درس و واحد		کلام امامت		عنوان درس به فارسی:
☒ نظری		☐ پایه		عنوان درس به انگلیسی:
☐ عملی		☐ تخصصی اجباری		دروس پیش نیاز:
☐ نظری-عملی		☒ تخصصی اختیاری		دروس هم نیاز:
☐ رساله ، پایان نامه				تعداد واحد:
				۲
				تعداد ساعت:
				۳۲

نوع آموزش تكميلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با مباحث امامت عامه و خاصه؛ ویژگی های امام، و شیوه امام

اهداف ویژه

- تفاوت نبی و امام و ویژگی ها و وظایف هر کدام.
- آشنایی با مفهوم خلافت در اهل تسنن،
- امامت مفضول، امامت در اسماعیلیه و زیدیه و صفات امام.
- مهدویت و رجعت و بداء و تقبیه،
- احکام مخالفان امامت.

پ) مباحث یا سرفصل ها

- مفهوم شناسی امامت و ولایت و خلافت
- امامت عامه: وجوب نصب امام، صفات ضروری امام (افضليت، عصمت، علم، نص) در فرق اسلامی و فرق شیعه،
- شوراء، دموکراسی، خلافت و امامت و بیعت، امامت و حکومت و وجه اجتماعی-سیاسی امامان و قیام
- امامت خاصه؛ امامت امام علی (ع) و فضائل و سایر ائمه (ع)
- مهدویت
- شباهات مطرح در باب امامت

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

فعالیت‌های کلاسی در طول نیمسال ۲۵ درصد

آزمون پایان نیمسال ۷۵ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

چ) فهرست منابع پیشنهادی

۱) مقصد پنجم کتاب "کشف المراد فی شرح تجريد الإعتقاد" : فی الإمامة، با شروح متعدد.

۲) شریعتمداری، حمیدرضا و فرمانیان، مهدی، ۱۳۹۳؛ معارف کلامی شیعه، کلیات امامت، سمت و دانشگاه ادیان و مذاهب.

۳) نادم، محمد حسن، ۱۳۹۹؛ تطور تاریخی علم امام در اندیشه امامیه، سمت و دانشگاه ادیان و مذاهب..

۴) یوسفیان، مهدی، ۱۳۹۷؛ درسنامه کلیات امامت، مرکز تخصصی مهدویت.

۵) حمیدالدین کرمانی، ۱۳۹۷؛ روشنگر نقش پیشوایی (ترجمة المصايب في ثبات الإمامة)؛ (رسالهای در استواری و بایستگی امامت)، ترجمه محمدحسین ساكت، نشر نگاه معاصر.

۶) شیخ طوسی، محمد بن حسن، ۱۳۸۲، تلخیص الشافعی، نشر محبین.

۷) عسکری، سید مرتضی، ۱۳۸۷، ولایت علی (ع) در قرآن کریم و سنت پیامبر (ص)، دانشکده اصول دین.

۸) مدرسی طباطبائی، سیدحسی؛ ۱۳۸۶؛ مکتب در فرایند تکامل، ترجمه هاشم ایزدپناه، انتشارات کویر.

۹) مطهری، مرتضی، ۱۳۹۶ امامت و رهبری، ، صدرا.

۱۰) ناشی اکبر، عبدالله بن محمد، ۱۳۸۹، فرقه‌های اسلامی و مسئله امامت، مترجم علیرضا ایمانی، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب.

نوع درس و واحد		کلام مرگ و معاد		عنوان درس به فارسی:
		Kalam on Death & Afterlife		عنوان درس به انگلیسی:
☒ نظری	☐ پایه	ندارد		دروس پیش نیاز:
☐ عملی	☐ تخصصی اجباری	ندارد		دروس هم نیاز:
☐ نظری-عملی	☒ تخصصی اختیاری		۲	تعداد واحد:
	☐ رساله، پایان نامه		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با آموزه‌های کلامی مربوط به مرگ و جهان پس از مرگ، برزخ، معاد جسمانی و تناصح، و سرنوشت بشر و جهان از منظر کلامی.

اهداف ویژه

- مفهوم‌شناسی و چیستی مرگ و قبض روح، شbahت و متفاوت با خواب؛ و سکرات مرگ
- تحلیل مرگ در قرآن و روایات.
- آشنایی با آموزه‌هایی کلامی پسامرگ و عوالم مورد ادعای متون دینی روش استدلال
- عالم برزخ، قبر، اشرط الساعه، نسبت برزخ و دنیا و برزخیان و دنیا، احضار روح
- آشنایی با شباهات مربوط به معاد جسمانی و پاسخ آنها.
- تناصح؛ ادله و اشکالات ، رجعت
- جاودانگی نفس در فلسفه کلام و متون دینی: چیستی و چگونگی؟

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- چیستی مرگ و قبض روح، شbahت و متفاوت با خواب؛ و سکرات مرگ
- تجربه‌های نزدیک به مرگ و تحلیل کلامی-فلسفی آنها : آیا چیزی را اثبات میکنند؟
- تحلیل مرگ در قرآن و روایات ،
- پسامرگ و عوالم مورد ادعای متون دینی روش استدلال
- عالم برزخ، قبر، اشرط الساعه، نسبت برزخ و دنیا و برزخیان و دنیا، احضار روح

- امکان خلق جهانی دیگر، بعث و حشر
- تناسخ؛ ادله و اشکالات ، رجعت
- حشر حیوانات و ...
- جاودانگی نفس در فلسفه کلام و متون دینی: چیستی و چگونگی؟
- معاد جسمانی و تجسم اعمال
- بهشت و جهنم و خلقت آنها
- ثواب و عقاب، احباط و تکفیر، جواز عفو و انقطاع و خلود عذاب
- شفاعت، میزان و صراط و مواقف قیامت و حسابرسی
- اعراف و اعرافیان
- تفاسیر فلسفی و عرفانی از قیامت و معاد و دیدگاه ادیان دیگر در باب مرگ و پس از مرگ

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیمسال ۲۵ درصد

آزمون پایان نیمسال ۷۵ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) مقصد ششم کتاب "کشف المراد فی شرح تجرید الإعتقاد": فی المعاد و وال وعد و الوعید، با شروح متعدد.
- ۲) دیوانی، امیر، ۱۳۷۶، حیات جاودانه؛ پژوهشی در قلمرو معادشناسی، نشر معارف،
- ۳) مظہری، مرتضی، ۱۳۹۸؛ معاد، صدرا
- ۴) اکبری، رضا، ۱۳۹۰، جاودانگی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- ۵) نفس و بدن پیش و پس از مرگ، مجموعه مقالات همایش بین‌المللی آموزه‌های دینی و مسئله نفس و بدن، ۱۳۹۳.
- ۶) لوپر، استیون؛ مرگ، ترجمه مریم خدادادی، ققنوس،
- ۷) اعتمادی‌نیا، مجتبی، ۱۳۹۷؛ مرگ آشنایی؛ پژوهشی درباره چیستی و ابعاد مختلف تجربه‌های نزدیک به مرگ، انتشارات علمی و فرهنگی.
- ۸) مروارید، مهدی؛ بحثی پیرامون معاد، در محضر استاد جوادی آملی و سیدان، انتشارات ولایت،

عنوان درس به فارسی:		کلام جدید ۱
نوع درس و واحد	عنوان درس به انگلیسی:	عنوان درس به فارسی:
نظری	پایه	تاریخ فلسفه و کلیات فلسفه غرب معاصر
عملی	☒ تخصصی اجباری	دارد
نظری-عملی	☒ تخصصی اختیاری	۲
	رساله ، پایان نامه	۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:
.....

هدف کلی

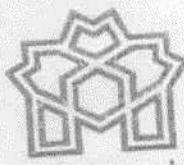
آشنایی با برخی از مهمترین مسائل کلام جدید

اهداف ویژه

- آشنایی با عقل و دین، عقل و ایمان و نسبت یافته‌های بشری و داده‌های وحیانی
- تجربه دینی و وحی و نسبت خدا و پیامبر و مکانیسم وحی.
- براهین له و علیه اثبات خدا در کلام جدید.
- آشنایی با مهمترین روایت‌های مسئله شر در کلام جدید.
- زبان دین و هرمنوتیک
- معجزه و مسائل جدید مربوط به آن

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- جغرافیای "دین پژوهی و کلام معاصر و کلام جدید" و تفاوت کلام جدید و کلام قدیم ، تفاوت با فلسفه دین
- عقل و دین، عقل و ایمان
- تجربه دینی و وحی
- براهین له و علیه اثبات خدا
- مسئله شر و صفات الاهی
- زبان دین و هرمنوتیک
- معجزه و مسائل جدید

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

۲۵ درصد

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال

۷۵ درصد

آزمون پایان نیم سال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) پترسون، مایکل و دیگران، ۱۳۷۶؛ عقل و اعتقاد دینی، ترجمه نراقی و سلطانی، طرح نو.
- ۲) مجموعه مؤلفان؛ ۱۳۹۴؛ جستارهایی در کلام جدید، دانشگاه قم و سمت
- ۳) مایستر، چاد، ۱۳۹۵؛ درآمدی به فلسفه دین، ترجمه محمد یوسف ثانی، نشر نو.
- ۴) وین رایت ویلیام، ۱۳۹۰؛ فلسفه دین، ترجمه علیرضا کرمانی، موسسه امام خمینی.
- ۵) صادقی، هادی، ۱۳۸۲، درآمدی بر کلام جدید، نشر معارف.
- ۶) یوسفیان، حسن، ۱۳۸۰؛ کلام جدید، مؤسسه امام خمینی و سمت،
- ۷) علیزمانی، امیرعباس، ۱۳۸۳؛ علم، عقلاتیت و دین (در آمدی بر کلام جدید)، دانشگاه قم.
- ۸) گاویت و اسویتمن، ۱۳۹۶؛ رویکردهای معاصر در معرفت‌شناسی دینی (مجموعه مقالات)، ترجمه هاشم مروارید، نشر نی،
- ۹) پترسون، مایکل، ۱۳۹۷؛ خدا و شر: درسنامه مسئله شر، ترجمه حسن قنبری، انتشارات طه.
- ۱۰) پورمحمدی، نعیمه، ۱۳۹۸؛ درباره شر (ترجمه ۶۱ مقاله برگزیده در فلسفه و الاهیات شر)، دو جلد، انتشارات طه.

عنوان درس به فارسی:		کلام جدید ۲	عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد		Modern Theology2	
■ نظری	□ پایه	ندارد	دروس پیش نیاز:
□ عملی	□ تخصصی اجباری	ندارد	دروس هم نیاز:
□ نظری-عملی	□ تخصصی اختیاری	۲	تعداد واحد:
رساله، پایان نامه		۲۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با برخی از مهمترین مسائل جدید کلامی.

اهداف ویژه

آشنایی با موضوعات معنای زندگی و هدف خلقت و هدف از آفرینش انسان و سایر موجودات، مرگ و جاودانگی و جهان پسامرگ، کثرت ادیان و حقانیت دین، علم و دین، اخلاق دینی و اخلاق سکولار، دین و حقوق بشر،

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- معنای زندگی و هدف خداوند از خلقت
- مرگ، جاودانگی نفس و جهان پسامرگ
- کثرت ادیان و حقانیت دین و نجات بشر
- علم و دین
- اخلاق دینی و اخلاق سکولار
- دین و حقوق بشر
- مسائل کلامی در نوآندیشان دینی معاصر جهان اسلام

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

۲۵ درصد

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال

۷۵ درصد

آزمون پایان نیم سال

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- (۱) پترسون، مایکل و دیگران، ۱۳۷۶؛ عقل و اعتقاد دینی، ترجمه نراقی و سلطانی، طرح نو.
- (۲) مجموعه مؤلفان؛ ۱۳۹۴؛ جستارهایی در کلام جدید، دانشگاه قم و سمت
- (۳) مایستر، چاد، ۱۳۹۵؛ درآمدی به فلسفه دین، ترجمه محمد یوسف ثانی، نشر نو.
- (۴) وین رایت ویلیام، ۱۳۹۰؛ فلسفه دین، ترجمه علیرضا کرمانی، موسسه امام خمینی.
- (۵) صادقی، هادی، ۱۳۸۲، درآمدی بر کلام جدید، نشر معارف.
- (۶) یوسفیان، حسن، ۱۳۸۰؛ کلام جدید، مؤسسه امام خمینی و سمت،
- (۷) علیزمانی، امیرعباس، ۱۳۸۳؛ علم، عقلانیت و دین (درآمدی بر کلام جدید)، دانشگاه قم.
- (۸) گاویت و اسویتمن، ۱۳۹۶؛ رویکردهای معاصر در معرفت‌شناسی دینی (مجموعه مقالات)، ترجمه هاشم مروارید، نشر نی،.
- (۹) مجموعه مؤلفان، ۱۳۸۴؛ مرگ و جاودانگی (مجموعه مقالات)، ترجمه سیدمحسن رضازاده، ویراسته ملکیان، سهروردی.
- (۱۰) اکبری، رضا، ۱۳۹۰، جاودانگی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- (۱۱) سلیمانی، عبدالرحیم، ۱۳۹۸؛ تعارض دعاوی ادیان، دانشگاه مفید.
- (۱۲) جمعی از نویسندهای ۱۳۸۹؛ معنای زندگی (مجموعه مقالات)، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی،
- (۱۳) امیر شیرزاد، ۱۳۹۱؛ حکمت الهی و آفرینش هدفدار، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی،
- (۱۴) ابوالقاسم فنایی، ۱۳۸۴، دین در ترازوی اخلاق، پژوهشی در باب نسبت میان اخلاق دینی و اخلاق سکولار، صراط.
- (۱۵) دانش جواد، ۱۳۹۲؛ دین و اخلاق، بررسی گونه‌های وابستگی اخلاق به دین، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- (۱۶) مروارید، محمود و همتی، احمد رضا، ۱۳۸۹؛ خوبی، الزام اخلاقی و امر الهی، بررسی تطبیقی آرای آدامز و متفکران شیعه، مقدم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- (۱۷) باریور، ایان، ۱۳۹۴؛ علم و دین، ترجمه بهاءالدین خرمشاهی، مرکز نشر دانشگاهی.

اندیشه‌های کلامی در نواندیشان مسلمان معاصر				عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد		Theological doctrines in contemporary muslim thinkers		عنوان درس به انگلیسی:
نظری	☒ پایه		ندارد	دروس پیش‌نیاز:
عملی	☒ تخصصی اجباری		ندارد	دروس هم‌نیاز:
نظری-عملی	☐ تخصصی اختیاری		۲	تعداد واحد:
	☐ رساله، پایان‌نامه		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با اندیشه‌های کلامی نواندیشان و متفکران جهان معاصر در جهان عرب، شبه قاره هند و ایران و توانایی تحلیل و بررسی آن‌ها.

اهداف ویژه

- آشنایی با مفاهیم اصلاح دینی، نوادیشی دینی، روشنفکر دینی، احیاگری دینی
- مسائل سیاسی اجتماعی جهان اسلام و نوادیشی دینی
- آشنایی با حوزه‌های اصلاح‌گری دینی در ایران، عرب، هند و ...
- آشنایی با اندیشه‌های کلامی و دین‌شناسانه مهمترین نواندیشان دینی در جهان اسلام

پ) مباحث یا سرفصل‌ها: (۸ تا ۱۲ مورد را ذکر نمایید)

- مسائل کلام معاصر در جهان اسلام و مهمترین آنها
- اصطلاح‌شناسی مفاهیم اصلاح‌گری، احیاگری، بهسازی، نوادیشی، روشنفکری، تجدد
- مروری بر نوادیشی دینی در ایران: از مشروطه (میرزای ناثئنی و...) تا امروز؛ نخشب و سوسیالیست‌های خداپرست
- جهان عرب

- آشنایی با تمدن غربی (سید جمال اسد آبادی، محمد عبده، رشید رضا، کواکبی و ...)
- سلفی‌گرایی و اندیشه‌های بازگشت (رشید رضا و ...)
- نواندیشان عرب (حسن حنفی، محمد ارکون، محمد عابد الجابری، نصر حامد ابوزید و)

شبه قاره هند

- نواندیشان (سید احمد خان، اقبال لاهوری و ...)
- بنیادگرایی (ابوالاعلی مودودی)

ایران

- روشنفکران دوران قاجار و عصر پهلوی (آخوندزاده، ملکم خان و...)
- سلفی‌گری و نوادنیشی شیعی (خرقانی، برقعی، قلمدران و...)
- روشنفکران معاصر (شريعی، بازرگان، عبدالکریم سروش، شبستری و....)
- مکتب تفکیک و نوتفکیکی‌ها، از میرزا محمدی اصفهانی تا حکیمی و سیدان...

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

فعالیت‌های کلاسی در طول نیمسال	۲۵ درصد
آزمون پایان نیمسال	۷۵ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- (۱) مسعود فکری و همکاران، روشنفکران جهان عرب؛ معرفی آراء و آثار یکصد چهره فکری-فرهنگی جهان عرب معاصر، پژوهش، نگارش مریم صالحی، انتشارات ترجمان،
- (۲) السيد ولدابراهیم، عیدالله، دانشنامه متفکران معاصر عرب، مترجم مجید مرادی، انتشارات دانشگاه مفید.
- (۳) هاشمی، محمد منصور، دین‌اندیشان متعدد؛ روشنفکری دینی از شريعی تا ملکیان، انتشارات کویر.
- (۴) سروش، عبدالکریم، ۱۳۹۲ از شريعی، صراط.
- (۵) مشیر الحسن؛ ۱۳۹۳، جنبش‌های اسلامی و گرایش‌های قومی در مستعمره هند، ترجمه حسن لاهوتی، مشهد.
- (۶) کرمی، محمد تقی، ۱۳۸۲؛ بررسی آراء و اندیشه‌های محمد عابد الجابری، انتشارات سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی،
- (۷) محمدی، مجید، ۱۳۷۴، دین‌شناسی معاصر، انتشارات قطره.
- (۸) دباغ، سروش، ۱۳۸۳، آئین درآینه؛ مروری بر آراء دین‌شناسانه عبدالکریم سروش، تدوین و گردآوری، انتشارات صراط.
- (۹) علی اکبرزاده، حامد، ۱۳۹۸؛ ساخت‌گشایی عقلانیت اسلامی در آرای محمد عابد الجابری و محمد اركون، انتشارات طه،
- (۱۰) عرب صالحی، محمد، ۱۳۹۳؛ مجموعه مقالات جریان‌شناسی و نقد اعتزال نو: چالش با ابو زیلہ، انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

- (۱۱) ابوزید، نصر حامد، ۱۳۸۳، نقد گفتمان دینی، مترجم حسن یوسفی و محمد جواهر کلام، انتشارات یادآوران.
- (۱۲) مجموعه آثار شریعتی
- (۱۳) مجموعه آثار بازرگان
- (۱۴) مجموعه آثار دین شناسانه عبدالکریم سروش، صراط
- (۱۵) ابوالقاسم فناei، ۱۳۸۹؛ اخلاق دین شناسی؛ پژوهشی در مبانی معرفتی و اخلاقی فقه، انتشارات نگاه معاصر.
- (۱۶) مجتبه شبستری، محمد، ۱۳۷۵؛ هرمونتیک، کتاب و سنت، طرح نو.
- (۱۷) شریعتمداری، حمید رضا، ۱۳۸۲؛ سکولاریسم در جهان عرب، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب.
- (۱۸) نصیری، مهدی، ۱۳۹۹، عصر حیرت، انتشارات طه.
- (۱۹) نبوی رضوی، سید مقدمداد، میرزا مهدی اصفهانی (از مکتب سلوکی سامرا تا مکتب معارف خراسان)، نشر نگاه معاصر.
- (۲۰) شرفی، عبدالجید، ۱۳۸۲، عصری سازی اندیشه دینی، ترجمه محمد امجد.
- (۲۱) صدر واقعی، ۱۳۵۵؛ سید جمال الدین حسینی پایه گذار نهضت‌های اسلامی، انتشارات پیام،
- (۲۲) کواکبی، ۱۳۷۸؛ طبایع الاستبداد یا سرشت‌های خودکامگی، مترجم عبدالحسین قاجار، ویراستار صاحبی، بوستان کتاب..
- (۲۳) ملاحتی توانی علیرضا؛ ۱۳۹۷؛ سه روحانی دگر اندیش؛ دولت‌آبادی، سنگلبجی و حکمی‌زاده، پژوهشکده تاریخ اسلام.
- (۲۴) پویا، حسین، ۱۳۹۵، اندیشه دینی معاصر؛ رویکردها و چالش‌ها، دفتر اول و دوم، مؤسسه اندیشه دین پژوهی معاصر.
- (۲۵) جهانبخش، فروغ، ۱۳۸۵، اسلام، دموکراسی و نوگرایی دینی در ایران از بازرگان تا سروش، ترجمه جلیل پروین، انتشارات گام نو.
- (۲۶) حکیمی، محمدرضا، ۱۳۷۸، مکتب تفکیک، انتشارات دلیل ما.
- (۲۷) مجموعه آثار آیه‌الله سیدان، انتشارات دلیل ما.
- (۲۸) اسلامی، سید حسن، ۱۳۸۳؛ رؤیای خلوص؛ بازخوانی مکتب تفکیک، بوستان کتاب.
- (۲۹) اسلامی، سید حسن، ۱۳۹۷؛ سودای تفکیک؛ جستارهایی در سنت فکری، روش‌شناسی و شخصیت‌های مکتب تفکیک، انتشارات کرگدن.

عنوان درس به فارسی:		
عنوان درس به انگلیسی:	Kalam Texts & Bibliography	متن‌شناسی و مأخذ‌شناسی کلامی
نحوه پیش‌نیاز:	ندارد	نوع درس و واحد
دروس هم‌نیاز:	ندارد	نظری ☒ پایه ☐
تعداد واحد:	۲	عملی ☐ تخصصی اجباری ☐
تعداد ساعت:	۳۲	نظری-عملی ☒ تخصصی اختیاری ☐
		رساله، پایان‌نامه ☐

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه کارگاه موارد دیگر:
.....

هدف کلی

آشنایی با متون عربی کلام اسلامی و توانایی ترجمه و فهم متون آن‌ها.

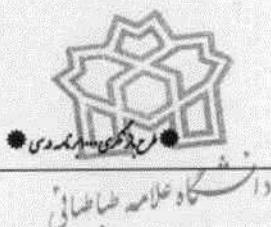
اهداف ویژه

- آشنایی با متون کلام قدیم اسلامی
- آشنایی با متون معاصر کلامی
- آشنایی با مهمترین منابع درسی و کلاسیک کلام اسلامی و مهمترین آثار متكلمان بزرگ مسلمان و نسبت تاریخی آنها

پ) مباحث یا سرفصل‌ها

- گزیده‌ای از متون کلامی معتزله (شرح أصول خمسة و المغني قاضی عبدالجبار، الإنتصار خیاط، المنیة و العمل)
- گزیده‌ای از متون کلامی اشاعره (اللمع، الإبانة، مقالات الإسلاميين كتاب المحصل، الاقتصاد في الاعتقاد)
- گزیده‌ای از متون کلامی سلفیه (منهاج السنة ابن تیمیه، كتاب التوحید و اثبات صفات الرب ابن خزیمه)
- گزیده‌ای از متون کلامی اسماعیلیه (غاية المواليد)
- گزیده‌ای از متون کلامی ماتریدیه (عقاید نسفی، متاب التوحید ماتریدی.)
- گزیده‌ای از متون کلامی شیعه امامیه (تجزید الاعتقاد، تمہید الأصول شیخ طوسی، گوهر مراد، شوارق الإلهام، عقاید الإمامیه)
- گزیده‌ای از متون کلامی زیدیه (كتاب البحر الذخار احمد بن یحیی،

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

۲۵ درصد

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال

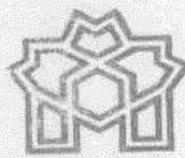
۷۵ درصد

آزمون پایان نیم سال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) فرمانیان، مهدی ۱۳۸۸، گزیده‌ای از متون کلامی، به اشراف قاسم جوادی، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهان و نشر مهاجر،.
- ۲) سبحانی، جعفر، ۱۳۷۸؛ فرهنگ عقاید و مذاهب اسلامی، ۵ جلد، ترجمه محمد عیسی جعفری، انتشارات اخلاقی،.
- ۳) خمینی، سید حسن، ۱۳۹۵؛ مفهوم واره جامع فرق اسلامی: براساس کتاب "فرهنگ جامع فرق اسلامی"، به کوشش سید مرتضی حسینی کاشانی، انتشارات اطلاعات.
- ۴) بربادی آبی ۱۹۷۰. الحدود و الحقائق فی شرح الفاظ المصطلحه بین المتكلمين الامامیه؛ ، بغداد، دارالمعارف.

عنوان درس به فارسی:	کلام در آیات و سنت	نوع درس و واحد
عنوان درس به انگلیسی:	Kalam in Quran & Tradition	نظری ☒ پایه ☐
دروس پیش نیاز:	کلام خداشناسی و نبوت و امامت و مرگ و معاد	عملی ☐ تخصصی اجباری ☐
دروس هم نیاز:	ندارد	نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری ☒
تعداد واحد:	۲	رساله ، پایان نامه ☐
تعداد ساعت:	۲۲	

نوع آموزش تكميلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی

آشنایی با آیات و روایات کلامی و تفاسیر آنها (کلام نقلی).

اهداف ویژه

- مفهوم شناسی واژه سنت و سیره اعم از احادیث و قول معصوم.
- بررسی مهمترین آیات قرآن در زمینه آموزه های کلامی.
- آشنایی با مهمترین وقایع تاریخ اسلام که زمینه ساز موضوعات کلامی بوده اند.
- بررسی تعارض های آیات و روایات در زمینه کلام و شیوه حل آنها

پ) مباحث یا سرفصل ها

- بررسی موضوعی آیات و روایات در مهمترین موضوعات کلامی
- بحث از آیات متعارض و یا آیات و روایات متعارض در زمینه موضوعات کلامی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی)

۲۵ درصد

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال

۷۵ درصد

آزمون پایان نیم سال

ج) ملزمات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

ج) فهرست منابع پیشنهادی

- ۱) جوادی آملی، تفسیر موضوعی، اسراء.
- ۲) معارف قرآن، چند جلد : خداشناسی، راهنمایشناشی، جهانشناسی، مصباح یزدی، مؤسسه امام خمینی
- ۳) خرمیان، جواد، ۱۳۸۹، قواعد عقلی در قلمرو روایات، سه جلد، نشر و پژوهش سهروردی.
- ۴) نهج البلاغه و شروح آن.
- ۵) اصول کافی و شروح آن.
- ۶) توحید صدق و شروح آن.
- ۷) جوادی آملی، عبدالله، ۱۳۹۷؛ معاد در قرآن ، اسراء.
- ۸) جوادی آملی، عبدالله، ۱۳۹۷؛ توحید در قرآن، اسراء.
- ۹) رباني گلپایگانی، علي، ۱۳۷۸؛ الاہیات فی مدرسة اهل بیت، لوح محفوظ.
- ۱۰) صافی گلپایگانی، لطف الله؛ ۱۳۸۶، الاہیات در نهج البلاغه، بوستان کتاب..

